

A „KÉK EMBEREK” SZABADSÁGVÁGYA, DZSIHADISTÁK ZSARNOKSÁGA ÉS NEMZETKÖZI BEAVATKOZÁS MALIBAN

CSIZMADIA SÁNDOR

A gyarmatosítás idején Francia Szudánnak nevezett Mali Nyugat-Afrika második legnagyobb kiterjedésű¹, napjainkban mintegy 14 millió lakosú országa. Első elnöke, Modibo Keita² 1960. szeptember 22-én kiáltotta ki a volt francia gyarmat « Franciaországtól való teljes » függetlenségét (Foccart, 1995). A multietnikumú állam³ – miként az afrikai kontinens függetlenné váló államai általában – elfogadta a gyarmati időszakból örökölt határait, ám később, többször is kisebb-nagyobb határkonfliktusba keveredett a szomszédos országokkal⁴.

Ily módon viszont szinte be volt kódolva Mali jövőjébe egy permanens konfliktus, amely már a dekolonizáció folyamatának kezdetén is meghatározta az ország északi és déli részén élő népcsoportok viszonyát. A szaharai-száheli ország nagy kulturális tereit ugyanis északon az arab-berber, délen a szubszaharai kultúrák határozzák meg. A mali lakosság 7%-át kitevő és az ország északi részén élő, önmagukat „a szabad embereknek” (imuhaq) tekintő, bizonyos fajta viseletük színe alapján „kék embereknek” nevezett tuaregek⁵ nem akartak a mali állam területéhez tartozni, amelyet sokan közülük azóta is gyarmatosító vagy megszálló hatalomként fognak fel.

1958-ban egy levelet is eljuttattak a hatalomba Franciaországban éppen visszatérő Charles de Gaulle miniszterelnökhöz⁶. A levélben „ezernyi kérvényező” – az „etnikai különbségekre” hivatkozva – kérte a tuaregek kivonását Bamako fennhatósága alól. Ez a fellépés a későbbiek során folyamatosan táplálta a fekete népesség, főleg a lakosság egy harmadát kitevő bambarák tuaregekkel szembeni ellenszenvét.

A kérelmező levél ellenére maradt a gyarmatosítás korábbi időszakában kialakult területi beosztás, azaz a tuaregek « élettere » több ország – Niger, Mauritánia, Algéria, Burkina Faso, Líbia – között oszlik meg. Ez a nemzetközi közösség és a mali állam által megváltoztathatatlannak tartott, a tuaregek számára változásra ítélt geográfiai-geopolitikai adottság újabb és újabb tuareg lázadást generált Maliban és esetenként Nigerben, ahol a tuaregek szimbolikus fővárosa is található⁷.

Tuareg lázadások

Az első lázadás 1962-63 között zajlott Maliban, amit a hadsereg vérbe fojtott, mivel a lázadás vezetői az északi régiók fejlesztésének követelése mellett politikai célokat is megfogalmaztak. Mali katonák megtorló akcióik során számos tuareg veze-

tőt meggyilkoltak, a fiatalok viszont nagy számban elmenekültek Líbiába, Algériába, Burkina Fasóba. A tuareg exodus az 1970-es évek pusztító szárazságai miatt folytatódott.

1988-ban megalakult az Azawadi Népi Felszabadítási Mozgalom⁸ (MPLA), amely a területi autonómia megteremtését tűzte ki célul. Az MPLA-t az első lázadást túlélők és a Kadhafi líbiai elnök Iszlám Légiónjába besorozott fiatal tuaregek alapították, akik komoly harci tapasztalatokra tettek szert a líbiaiak által megszállt Csádban folyó harcok során⁹.

1990-95 között ismét fegyveres lázadások zajlottak Maliban és Nigerben. Noha a mali kormány és a tuareg lázadók 1991-ben az algériai Tamanrasset-ben aláírtak egy egyezményt¹⁰, a rá következő évben pedig egy nemzeti paktumot¹¹, az ellenségeskedések 1996. március 27-ig folytatódtak, amikor a két fél békeegyezményt írt alá. Úgy tűnt létrejött a bizalom a szemben álló felek között: a tuareg lázadók háromezer fegyvert semmisítettek meg ezen a napon Timbuktuiban az Alpha Oumar Konaré elnök által kezdeményezett « Békéláng » ceremónia keretében. Az elnöki hatalmat 1992-2002 között betöltő Konaré és utódja, Amadou Toumani Touré (ATT) Afrikában példaszerűnek ítélt demokratikus viszonyokat alakított ki a pluralizmus és a szabadságjogok nagyfokú tiszteletben tartásával.

2006. május 23-án azonban a tuaregek « Május 23-i Demokratikus Szövetsége a változásért »¹² ismét felkelést robbantott ki. Ez július 4-én egy újabb egyezmény aláírásához vezetett a kormány és a lázadók között, ezúttal Algírban¹³. Ez az egyezmény, jelentős fejlesztéseket (iskolák, kórházak, utak építése stb.) irányzott elő az ország északi részén, ahol azonban a szociológiai és a politikai térkép a 2000-es évek közepétől jelentősen megváltozott.

A „szürke zóna” vészjósló jelei

Algériából a polgárháború befejezése után szalafista fegyveres csoportok¹⁴ települtek be a szomszédos Mali északkeleti részébe, az algériai határhoz közel húzódó sziklás-barlangos hegységekbe, ahol kiképző táborok, benzin- és fegyverraktárak, valamint védelmi rendszerek kiépítésébe kezdtek. De beszivárogtak Mali északi városai-ba is (Gao, Timbuktu, Kidal), ahol például beházasodás révén szereztek védeltséget maguknak¹⁵. Az algériai iszlamisták egy új „szentély” megteremtésével tudatosan hozzáfogtak hatókörük kiterjesztéséhez a saharai-szahéli térségre.

Ezzel egyidejűleg megnőtt az iszlamista fegyveresek által a nyugati állampolgárok ellen elkövetett emberrablások száma, illetve Észak-Mali is az Európába és Közél-Keletre irányuló ázsiai és dél-amerikai kábítószer kereskedelem egyik elosztóhelye lett¹⁶. De folyt itt tiltott ember-, fegyver-, gépkocsi-, benzin- és cigaretta-kereskedelem is. Az országnak ez a része egy olyan „szürke zónává” vált, amely mind inkább kívül esett az állam fennhatóságán.

„Az országnak ez a része egy olyan „szürke zónává” vált, amely mind inkább kívül esett az állam fennhatóságán.”

A mali elnök, ATT – szembeesülve a vészjósló jelek szaporodásával – 2007-től, elsőként a térség vezetői közül, sürgette a regionális összefogás szükségességét.

A dzsihádistá-terrorista Aqmi „Száhelesítése” párhuzamosan zajlott a politikai iszlám és wahhábizmus növekvő befolyásával. Szaúd Arábia mintegy két évtizede finanszíroz korán iskolákat és mecseteket a Száhel-övezetben, így Mali déli részén és a fővárosban, Bamakóban is. Egyre több gyermek nem állami vagy laikus, hanem korán iskolába jár, ahol arabul tanulnak a nyugati nyelvi és kulturális referenciák ellenében. De Pakisztánt, Szudánt, Kuvaitot és Iránt is serkentette a „Száheli térítés láza” iskolák, mecsetek stb. létesítésével és fenntartásával¹⁷.

A „szürke zóna” vitalitása, valamint Ibrahim Ag Bahanga, a legradikálisabb tuareg vezető hajthatatlansága a fegyverletétel kérdésében, gátolták a kormányt a vállalt fejlesztések végrehajtásában. A fegyveres összecsapások további két évig (2007-2009) tartottak, amikor Észak-Mali Tuareg Mozgalmának¹⁸ (MTNM) végül magára maradt vezetője, Ag Bahanga Líbiába menekült (ötszáz harcosa azonnal jelezte, hogy be kíván kapcsolódni az algíri egyezményből következő békefolyamatba). Bahanga nem fogadta el Algéria közvetítő szerepét, mert az a tuaregek szeparatista igényéről való lemondáshoz vezetett. Ezért azt szerette volna elérni, hogy a tuaregek és a kormány között Líbia közvetítsen, hiszen Kadhafi támogatta a tuaregek elszakadási törekvését¹⁹.

Bahanganak, a pástorból lett „fenegyereknek” ezt nem sikerült elérnie. Líbia csak abban közvetített, hogy 2011. januárjában visszatérhetett Maliba, jelezve, hogy ő is bekapcsolódik a békefolyamatba (jeuneafrique.com 2011.01.12.) Hazatérése előtt azonban az észak-afrikai országban szövetségre lépett azokkal a tuareg harcosokkal, akik korábban az Iszlám Légióban harcoltak, majd annak feloszlata után a líbiai hadsereg tisztjei lettek (mint például Mohammed Ag Najim ezredes, aki később a lázadó tuaregek vezérkari főnöke lett) és arra ösztönözte őket, hogy térjenek ok is haza Maliba. 2011 őszén, a Kadhafi rezsim végóráiban, majd Kadhafi októberi halála után – szakértők szerint – több ezer (2-4.000), a líbiai fegyverraktárakból vételezett modern nyugati és orosz fegyverekkel felszerelt, a tuareg törzsi hierarchia csúcán álló ifoga és az idnan, imghad stb. törzshöz tartozó „Kadhafi árva” vissza is tért Maliba és Nigerbe. (jeuneafrique.com 2011.10.05.)

< Ibrahim Ag Bahanga

Forrás: france24.com

Tuareg törzsi ellentétek

Az északi Kidal régió kormányzója október 18-án szabadtéri fogadást adott számukra, melyet El Hadj Gamou, a mali hadsereg tuareg származású, az imghad törzsből származó ezredese szervezett. A fogadáson azonban csak az imghad törzs tagjai jelentek meg Mohamed Ag Bachir ezredes vezetésével, akik bejelentették, hogy a továbbiakban katonaként az ország rendelkezésére állnak. Az imghadok ellenében egymást természetes szövetségesnek tekintő törzsek tagjai a Kidal várostól északkeletre található hegyes-dombos vidékre húzódtak vissza. Ebből északi származású politikusok Bamakóban arra következtettek, hogy ezek a törzsek hamarosan megtámadják az államot. (jeuneafrique.com 2011.10.28.)

A tuareg törzsek közötti ellentét a 2006-os lázadásig nyúlik vissza, amikor az ifoga, a taghatmalate és idnan törzsek fegyvert fogtak a „mali gyarmatosítók” ellen. A lázadás elfojtásában ATT az imghad törzsre is támaszkodott. 2009-ben a lázadók vezérének, az ifogák törzséhez tartozó Ibrahim Ag Bahanganak a bázisait El Hadj Gamou számolta fel a Delta nevű milíciájával, melyet saját törzsének fiatal tagjai alkottak. Néhány hónappal később Gamou ezredes a mali hadsereg vezérkari főnök helyettese lett, harcosait pedig besorozták a hadseregbe. (jeuneafrique.com i.h.)

ATT a tuaregek hazatérése előtti hónapban meghirdette az „Észak-Mali békéjét, biztonságát és fejlődését szolgáló programját”²⁰ (PSPSDN), hogy harcot indítson a szegénység és – szerinte – annak egyik következménye, az Aqmi megtelepedése ellen. Kifejtette, hogy a terrorizmust fegyverrel nem, csak a térség infrastrukturális fejlesztésével lehet legyőzni. A 32 milliárd F CFA értékű programot anyagilag támogatta az EU is, miután ATT Brüsszelben rávilágított a fejlesztés fontosságára.

A fejlesztési program meghirdetésével szinte egy időben Ibrahim Ag Bahanga – állítólag – gépkocsibaleset következtében életét veszítette. Az általa alapított mozgalom és a 2010. novemberben alapított Azawadi Nemzeti Mozgalom²¹ (MNA) 2011. október 16-án fuzionált. Így jött létre az Azawadi Nemzeti Felszabadító Mozgalom²² (MNLA), amely kizárólag Azawad önrendelkezéséről és függetlenségéről volt hajlandó tárgyalni a kormánnyal. Az emberrablók is üzentek: november 24-én az ország északi részén található városka, Hombori szállodájából elraboltak két francia állampolgárt. (jeuneafrique.com 2011.11.24.) Ekkor tizenkét európai, köztük hat francia állampolgár volt az Aqmi túszejtésért felelős vezetője, Abu Zeid fogságában.

Felkelés a teljes függetlenségért

A mali kormány nem volt hajlandó a tuaregek függetlenségéről tárgyalni, és ezért 2012. január 17-én megindult a negyedik – és mint láttuk, egyes politikusok által már 2011 októberétől prognosztizált – tuareg felkelés. (maliweb.net 2012.03.26.) A felkelők nagyarányú támadást intéztek Észak-Mali laktanyái, katonai ellenőrző pontjai ellen Ménakában, Tessalitban és Aguelhokban. A támadási terv kidolgozója a laikus tuaregek legradikálisabb alakja, Mohammed Ag Najim vezérkari főnök volt, aki nem habozott – legalábbis taktikai – szövetségre lépni a szalafista tuaregek és az Aqmi fegyveres csoportjaival sem a függetlenség kivívása érdekében. A kormányhoz hű erők több helyütt – egyes hírek szerint – nem rendelkeztek lőszerrel, sőt

még élelemmel sem, s a támadók a katonák közül sokakat brutálisan kivégeztek. Az ország északi részén található Aguelhok laktanyájában több mint hetven fegyvertelen katonát végeztek ki²³.

Néhány erőteljelen ellentámadási kísérlet után teljesen szétestek a mali hadsereg alakulatai és mindent hátrahagyva menekültek az ország északi részéből. A laikus tuaregek (MNL), az Azawadi arab mozgalom²⁴ (MAA), szalafista tuaregek²⁵ (Ansar Dine), a dzsihadista Aqmi, a belőle kivált szalafista Mujao²⁶ és a belőle kivált Ansar al-Charia²⁷, a nigériai Boko Haram²⁸ fegyveresei álltak, becslések szerint tízezren, a mali egységekkel szemben.

A súlyosan kedvezőtlen események hatására a korábban tábournoki rangot viselő, a 2002-es választásokon azonban már civilként induló ATT-ét, aki az utolsó pillanatig a párbeszéd híve volt, sokan árulással vádolták, mert elhanyagolta a hadsereg fejlesztését és túl elnéző volt az iszlamistákkal szemben. Bamakóban a lemészárolt katonák feldühödött családtagjai tüntettek az elnök ellen.

Biztonságpolitikai lépések az Aqmi ellen

Tény, hogy a nemzetközi megítélésben mind inkább a „terrorizmus elleni harc leggyengébb láncszemének” tekintett ATT bízott az Egyesült Államok kormánya által 2004-ben – a szaharai-száheli régió terrorista szervezetei által jelentett kihívások ellenében – elindított « Trans-Sahara Counterterrorism Partnership » programban, melyben Mali, Mauritánia, Csád, Niger, Nigéria és Szenegál vett részt. 2007. februártól az « Operation Enduring Freedom – Trans Sahara » keretében amerikai tanácsadók segítették a mali, mauritániai és nigéri hadsereget az algériai Abdelmalek Droukdel és Abdelhamid Abu Zeid vezette Aqmi elleni harcban. 2006-2011 között az amerikaiak a húszezer mali katonából több mint ezer főt képeztek ki a terroristák elleni harcra. (africom.mil 2009.10.11.) Ezenkívül, a Pentagon 2011 októberében 4,5 milliárd CFA frank értékben adományozott különféle eszközöket a mali hadseregnek²⁹.

Az a tény, hogy a mali kormány 2009 óta semmilyen katonai akciót nem kezdett az AQMI ellen, meglehetősen frusztrálta Mali partnereit. A hadseregnek nyújtott adomány kapcsán az Egyesült Államok is cselekvésre – az Aqmi bázisok felszámolására és a jobb határőrizettel a kábítószer-ellenes harcra – ösztönözte a bamakói Koulouba, azaz az elnöki palota lakóját. ATT a cselekvés hiányát a megfelelő eszközök és a szükséges együttműködés hiányával magyarázta: „Nem azért vagyunk, hogy látványos, ámde haszontalan műveleteket hajtsunk végre vagy egyeseknek örömet okozzunk. Közös akciókra van szükség.” (jeuneafrique.com 2011.11.14.)

„2010. áprilisban a Száhel-övezet országai közül Algéria, Mauritánia, Mali és Niger vezérkari főnökei úgy döntöttek, hogy a terrorizmus elleni harcra kiképzett fegyveres erőinek a létszámát a következő másfél évben 25.000-ról 75.000 főre emelik.”

2010. áprilisban a Száhel-övezet országai közül Algéria, Mauritánia, Mali és Niger vezérkari főnökei úgy döntöttek, hogy a terrorizmus elleni harcra kiképzett fegyveres erőinek a létszámát a következő másfél évben 25.000-ról 75.000 főre emelik. Egy általuk kidolgozott biztonsági terv lehetővé tette, hogy az említett országok – szükség esetén – támaszkodhatnak az algériai hadsereg katonai segítségnyújtására. Az érintett országok vezérkari közötti biztonsági koordinációs irodát az algériai Tamanrasset-ben állították fel.

Három nappal a vezérkari főnökök találkozója után a négy ország titkosszolgálati vezetői találkoztak Algírban az iszlamista csoportokra vonatkozó információk közös kezelése céljából. Nyugati diplomaták és katonai vezetők óvatosan reagáltak ezekre a fejleményekre, hiszen a bejelentett regionális kooperációk sorsát mindig bizonytalanná teszik a közösen megfogalmazott célokhoz (terrorizmus elleni harc) rendelt eszközök elégtelensége vagy az alkalmazandó módszerek mikéntje körüli viták. Ez esetben is kiderült, hogy a szükséges katonai erővel, katonai eszközökkel és tapasztalatokkal rendelkező Algériával, mint regionális hatalommal összevetve Mali, Mauritánia és Niger nem rendelkezik sem megfelelő katonai erővel, sem megfelelő katonai eszközökkel. (plus.lefigaro.fr 2010.09.20.)

Úgy tűnt tehát, hogy a probléma megoldásának a kulcsa Algír kezében van. A nyugati országok képviselői gyorsabb fellépésre ösztökélték az algériai vezetést, ám az algériai, sőt a mali sajtó is azzal vádolta őket, hogy csak saját érdekeiket tartják szem előtt. De kiderült, hogy másfajta problémák is felmerültek: a közös – algíri

▲ Amadou Toumani Touré. Forrás: www.europarl.europa.eu

székhelyű – titkosszolgálati információs rendszer kialakítása során elhangzott az a javaslat, hogy ki kellene terjeszteni az együttműködést olyan szomszédos országokra is, mint Marokkó, Csád, Líbia. Ez a felvetés az algériaiak ellenállásán meghiúsult, Marokkó, de leginkább Líbia miatt. Az algériai vezetés semmiképpen sem akarta, hogy Kadhafi, líbiai elnök részt vegyen a dosszié kezelésében.

A közös biztonságpolitikai törekvések ellenére politikai feszültségek jellemezték Bamako és Algír kapcsolatát. A feszültséget kiváltó „néhány félreértés eloszlására” ATT 2011. október 24-27. között négynapos hivatalos látogatást tett az algériai fővárosban. Az algériai kormány nehezményezte, hogy a mali hatóságok 2010. februárban egy francia túszerzt cserébe szabadon engedtek négy Aqmi terroristát, melyek közül kettő algériai volt. Ezenkívül az algériai kormány ATT „laxizmusával” magyarázta az Aqmi észak-mali jelenlétét. Továbbá, az algériaiak felhőborítónak tartották („olaj a tűzre”) az egyik mali miniszter AFP-nek adott, névtelenséget kérő nyilatkozatát, mely szerint a tindoufi szaharávi menekülttáborból az „Aqmi szaharávi szárnya” rabolt el három európai humanitárius aktivistát. A mali elnök pedig azt vetette algériai tárgyalópartnerei szemére, hogy Algírban él az Azawadi Nemzeti Mozgalom politikai irodájának vezetője (Hama Ag Sid Ahmed), aki a tuaregek Líbiából való visszatérésével egy időben megbeszéléseket folytatott az algériai hatóságok képviselőivel a tuaregek „útitervéről”, amely ugyan a politikai párbeszédnek adott elsőbbséget, de nem zárta ki a fegyveres harcot sem. A feszültségek ATT elutazása után is fennmaradtak. (jeuneafrique.com 2011.11.27.)

De feszültség terhelte Mali és Mauritánia kapcsolatát is a közös ellenség elleni harcban. 2011. június 24-én harcok robbantak ki a mauritániai légierő harci gépei, valamint a hadsereg „Speciális intervenciók csoportja” és az Aqmi harcosai között Mali északnyugati részén, a mauritániai határtól hetven kilométerre fekvő Wagadou-i erdőben. A mauritániai katonai vezetés biztonsági okokból, az információk kiszivárogtatásának elkerülése végett, csak röviddel a támadás megkezdése előtt értesítette a mali kormányt, amely sérelmezte a késői tájékoztatást, egyes pártok, mint a Nemzeti Újjászületés Pártja pedig az ország szuverenitásának a megsértését kifogásolta. Igaz, a párt elnöke azt a kérdést is feszegette, hogy vajon miért nem harcol végre a mali hadsereg.

A mauritániai vezetés döntését valójában az motiválta, hogy a hónap elején közös mali-mauritániai akció megindítását tervezték, azonban Bamakóban előzetesen kiszivárogtak a támadással kapcsolatos információk, sőt a sajtó is közölte azokat. A mauritániai illetékesek azzal az erős sejtéssel éltek, hogy az Aqmi beépült a mali biztonsági szolgálatokba. (jeuneafrique.com 2011.07.06.) A két kormány közötti feszültség ellenére, a tisztogatási hadműveletbe később bekapcsolódtak mali szárazföldi egységek is, amelyek körbezárták az erdőt, de az iszlamista fegyveresek döntő többsége – átmenetileg – elmenekült.

Káoszba vivő államcsíny ATT ellen

2012 tavaszán a mali katonai- és államgépezet teljes összeomlását egy, az előzmények után talán nem váratlan esemény is felgyorsította. A lázadók elleni sorozatos

vereségek nyomán súlyos bizalmi válság alakult ki a mali hadseregen belül is: az aránytalanul nagyszámú és az elnökhöz hű főtiszti kar és a többnyire altisztek által vezetett harctéri egységek nagy része között. A feszültséget fokozta, hogy a mali hadseregbe besorozott tuareg katonák közül többen fegyveresen dezertáltak, s átálltak a lázadók soraiba.

Március 22-én a hadsereg egy – a Bamako melletti Katiban állomásozó – része, Amadou Haya Sanogo³⁰ százados vezetésével államcsínyt hajtott végre a „változások érdekében”, és eltávolította a hatalomból Amadou Toumani Touré elnököt. A puccsisták szerint, egy „korrupt, nepotista rezsim” vezetőjét, nyugati politikusok szerint viszont a « mali demokrácia atyját », a « béke emberét ». Egyébként az elnökválasztás első fordulója április 29-ére volt kiírva, s tizenöten jelöltették magukat, köztük több korábbi miniszterelnök és Dioncounda Traoré, a parlament elnöke.

Sanogo századosból, a CNRDRE³¹ vezetőjéből március 26-án egy rendelettel Mali államfője lett. Első intézkedéseivel felfüggesztette az alkotmányt és az intézmények működését, kijárási tilalmat rendelt el és lezártatta a határokat. Ez utóbbi bejelentés csak szimbolikus értékű lehetett, hiszen Mali eddig sem volt képes a több ezer kilométeres határait megfelelően őrizni (Mali-Mauritánia közös határa 2.240 km, Mali-Algéria 1.300 km, Mali-Niger 800 km, Mali-Burkina Faso 1.000 km, Mali-Szenegál 419 km). (jeuneafrique.com 2013.02.01.)

Az Afrikai Unió felfüggesztette Mali tagságát, a Nyugat-Afrikai Államok Gazdasági Közössége³² (CEDEAO-ECOWAS) szankciók bevezetését és nyugat-afrikai katonák bevetését helyezte kilátásba, az ENSZ BT a demokratikusan megválasztott elnöknek a hatalomba való visszahelyezését és az esedékes elnökválasztás megtartását sürgette, Franciaország felfüggesztette támogatási programját és ugyancsak az

▲ Amadou Haya Sanogo. Forrás: oeildafrique.com

alkotmányos rend visszaállítását követelte, de nem követelte a megbuktatott elnöknek a hatalomba való visszahelyezését.

A hónap utolsó napján Sanogo, aki korábban ellenezte külföldi katonák megjelenését az országban, felszólította az alrégió országait, hogy nyújtsanak segítséget a lázadók előrenyomulásának megfékezésében. A probléma csak az volt, hogy előző nap a hozzá hú fiatal tüntetők megszállták a bamakói repülőtér leszálló pályáit, hogy megakadályozzák az érkező és a soros elnök, az elefántcsontparti államfő, Alassane Ouattara vezette, hat államfőből álló CEDEAO delegáció leszállását. A repülőgép így még a levegőben visszafordult és Abidjanban landolt, ahol az érintettek rendkívüli ülést tartottak. Ezt követően 72 órás ultimátumot kapott a junta, hogy állítsa helyre az alkotmányt, az intézményeket és adja vissza a hatalmat a civil politikusoknak, ellenkező esetben súlyos embargót vezetnek be a junta és az ország ellen. (france24.com 2012.03.30.) Sanogo százados kénytelen volt nyilvánosan bocsánatot kérni a CEDEAO államfőitől (parismatsch.com 2012.03.30.), majd április 1-én visszaállította az alkotmányt, engedélyezte az intézmények működését, de bejelentette, hogy a CNRDRE marad továbbra is az ország legfőbb hatalmi szerve. Erre a CEDEAO április 2-án Dakarbán tartott tanácskozásán azonnali hatállyal diplomáciai, gazdasági és pénzügyi embargót rendelt el Mali ellen.

Április 5-én a nyugat-afrikai regionális szervezet vezérkari főnökei Abidjanban tanácskoztak, hogy meghozzák azokat a szükséges döntéseket, melyek révén nyugat-afrikai egységeket telepítenek mihamarabb Maliba. A CEDEAO megbízásából Burkina Faso elnöke és külügyminisztere, mint közvetítő április 6-án Sanogo elnökkel aláírt egy egyezményt, amelyben vállalta, hogy visszaadja a hatalmat a civil politikusoknak (afrique.blog.lemonde.fr 2012.04.06.) és azt is, bár ezt a végsőkig ellenezte, hogy az ideiglenes elnöki teendőket az alkotmány rendelkezéseinek megfelelően a Nemzetgyűlés elnöke, Dioncounda Traoré fogja betölteni. Ugyanezen a napon megszüntették az embargót a nyugat-afrikai vezetők.

A szenegáli nagykövetségre (majd Szenegálba) menekült megbuktatott elnök, Amani Toumani Touré április 8-án formálisan is lemondott elnöki hatalmáról. A puccsot elítélő, s ellene következetesen fellépő CEDEAO megállapodást kötött a volt puccsistákkal egy 12 hónapos átmeneti időszakról, amely 40 nap elmúltával lépett életbe, s addig Dioncounda Traoré tölthette be az ideiglenes elnöki funkciót. Traoré hamarosan kinevezte a miniszterelnököt, Cheik Modibo Diarrát.

Eközben a lázadó laikus tuaregek és a hozzájuk csatlakozó iszlamisták folyamatosan foglalták el az ország északi és keleti részét, illetve az ott található nagyobb városokat (Gao, Timbuktu, Kidal). Az MNLA április 6-án bejelentette, hogy beszünteti a hadműveleteket és egyoldalúan kikiáltotta a laikus és demokratikus Azawadot, ami az ország kettéosztását eredményezte. (rfi.fr 2012.04.06.) A csaknem 800 ezer km²-es terület a három északi, a nagyobb városok neveit viselő régió (Gao, Timbuktu, Kidal) területével egyenértékű.

Sanogo százados továbbra is a hatalom első számú képviselőjeként viselkedett: külföldi és belföldi politikusokat, újságírókat fogadott Katiban. A Traoré kinevezését követő héten a CNRDRE tömeges letartóztatásokat hajtott végre a Touré-rendszerhez

köthető katonatisztek és politikusok köreiben. Valóban úgy tűnt, hogy a junta csak látszólag adta át a hatalmat és továbbra is a hatalom centruma. A puccsista százados az állam fontos ügyeiben úgy hozott döntéseket, hogy nem konzultált a politikai hatalom képviselőivel. Sokan vádolták, hogy megsérti az alkotmányos rendet, beavatkozik a hatáskörébe nem tartozó ügyekbe és a diktatúra felé viszi az országot.

Április 30-án súlyos összecsapások törtek ki Bamakóban és Katiban, amikor az ATT-hez hű mintegy háromszáz fős egység, a « vörös sapkás » ejtőernyős kommandó, Abidine Guindo ezredes irányításával sikertelen ellenpuccsot hajtott végre a puccsisták ellen. Az ország legnagyobb garnizonjában állomásozó és a Sanogo irányítása alatt álló « zöld sapkás » szárazföldi erők leverték az ellenpuccsot. A tűzharcok során 15 fegyveres veszítette az életét, a « zöld sapkások » sok « vörös sapkást » letartóztattak. (journaldumali.com 2012.04.30.)

Időközben a CEDEAO úgy döntött, hogy az egyéves átmeneti periódusra Dioncounda Traorét bízza meg az ideiglenes elnöki teendőkkkel, ami május 22-étől kezdődött volna, s erről egyezményt írt alá Sanogoval. Egy nappal korábban a puccsisták és a támogatóik által felheccelt – CEDEAO- és Traoré ellenes jelszavakat skandáló – tömeg tört be az elnöki palotába, ahol súlyosan bántalmazták a 70 éves Dioncounda Traorét, akit két nappal később Franciaországba szállítottak gyógykezelésre. (france24.com 2012.05.21.) (A repülőgép felszállását két órán keresztül megakadályozták a Sanogohoz hű katonák.) Az elnöki palota megtámadása másnapján Sanogo századost hívei kikiáltották ideiglenes elnöknek, s követelték, hogy Dioncounda Traoré adja át neki a helyét. Ezt az akciót a CEDEAO energikusan megtorpedózta.

Dioncounda Traoré július 27-én tért vissza párizsi gyógykezeléséről, s egyrészt a bamakói repülőtérén bejelentette, hogy megbocsát a támadóinak, másrészt hozzáfogott a nemzeti egységkormány felállításához és a választások előkészítéséhez. (leparisien.fr 2012.07.27.) Figyelmeztető jel volt számára, hogy az április 17-én általa kinevezett miniszterelnököt, a nemzetközi hírű asztrofizikust, távollétében mind többen bírálták politikusi alkalmatlansága miatt, így saját pártja is (Szövetség a demokráciáért Maliban). Bamakóban több alkalommal tüntetés zajlott Észak-Mali felszabadításáért, ahol néhány önszerveződő fegyveres milícia sikertelen támadásokat indított iszlamista állások ellen.

Augusztus elején a hatalom még mindig a bénultság állapotában volt (plus.lefigaro.fr 2012.08.10.) a szükséges politikai kompromisszumok hiányában. A hatalom tehetetlensége nem remélt haladékokat nyújtott az iszlamistáknak, mivel működőképes kormány nélkül nem lehetséges nemzetközi katonai beavatkozás Észak-Mali felszabadításáért sem. Ezt pedig akkor már nagyon sokan „elkerülhetetlennek” ítélték a nemzetközi élet szereplői közül, mint például a francia védelmi miniszter, Jean-Yves Le Drian, aki december 11-én „nagyon komplexnek” minősítette a mali helyzetet, amikor a még mindig befolyásos Sanogo parancsára letartóztatták az éppen Párizsba készülődő ideiglenes miniszterelnököt. Cheick Modibo Diarra több alkalommal is nemzetközi katonai beavatkozást sürgetett Észak-Mali felszabadításáért. Ezt a Dioncounda Traoré által a mali hadsereg megreformálásáért fele-

lós bizottság élére kinevezett ex-puccsista Sanogo százados ismét határozottan ellemezte. Kinevezése után kissé bombasztikusan úgy nyilatkozott, ha a hadsereg megfelelően fel lesz szerelve, egy hét alatt „kifüstöli” az ország északi részét júniustól megszállva tartó iszlamistákat.

Modibo Diarra, néhány órával a letartóztatása után a televízióban bejelentette saját és a kormánya lemondását. (nouvelobs.com 2012.12.11.) Az új miniszterelnök Django Sissoko lett, akit Amadou Sanogo jelölt.

Az iszlamisták győzelme a laikus tuaregek felett

Május végén tanácskozást tartottak az Ansar Dine (Iyad ag Ghali), az Aqmi (Abou Zeid, Mokhtar Belmokhtar és Nabil Makloufi, a Száhel övezetben a katibák akcióinak koordinátora), a Mujao (Hamada Ould Mohammed Kheirou) fő vezetői Timbuktaban, ahol megerősítették közös céljukat (dzsihád és a sária bevezetése az egész országban) és megállapodtak abban, hogy felosztják egymás között Azawad területét. Az Aqmi legfőbb vezetője (Abdelmalek Droukdel), egy néhány nappal korábban nyilvánosságra hozott üzenete szerint – mintegy óvásként a túlkapások ellen – azt javasolta a szalafistáknak, hogy „egy iszlám állam sikeres megteremtése érdekében fokozatosan vezessék be a sariát”.

E találkozó előtt a két tuareg szervezet, az Ansar Dine és a MNLA a francia hírügynökséghez, az AFP-hez eljuttatott „tárgyalási jegyzőkönyve” tanúsága szerint kinyilvánították az egyesülésre irányuló szándékukat. (rfi.fr 2012.05.27.) E szerint az „Ansar Dine és az MNLA bejelentetik önfeloszlatásukat Azawadban”, s egyúttal létrehozzák Azawad Iszlám Állam Átmenti Tanácsát (Conseil transitoire de l'État islamique de l'Azawad), illetve egy közös hadsereget Azawad biztonságossá tétele érdekében. A mali ideiglenes kormány azonnal elutasította egy iszlám állam létrehozását Észak-Maliban, a CEDEAO viszont úgy vélte, hogy a tuareg szervezetek fúziója reményt ad a politikai megoldás keresésére.

A fúzió szándéka azonban már másnap, a timbuktui találkozón zátonyra futott, ahol az MNLA képviselője nem volt hajlandó aláírni a találkozóról kiadandó közös nyilatkozatot, mert Iyad Ag Ghali olyan változásokat akart kikényszeríteni, amelyekről a korábbi egyeztetéseken nem volt szó, s ezekkel a laikus tuaregek nem tudtak egyet érteni.

A tuaregek taktikai – az Aqmi és a Mujao háttérbe szorítását szolgáló – természetellenes egysége nemcsak zátonyra futott, hanem újabb ellenségeskedésbe fordult és fegyveres összecsapásokba torkollott: július elején – a március végén együtt elfoglalt – Kidal mellett tüzet nyitottak egymásra az MNLA és az Ansar Dine fegyveresei. A tét a város ellenőrzése volt a sária bevezetése miatt. Június 27-én az iszlamista Mujao fegyveresei keveredtek harcba az MNLA fegyvereseivel Azawad ideiglenes fővárosa, Gao ellenőrzése miatt, ahol az MNLA főhadiszállása volt. Az összecsapások eredményeképpen a Mujao – a lakosság egy részének a támogatásával – kiűzte a városból a laikus tuaregeket, s Gao a kizárólagos ellenőrzése alá került. Az MNLA elismerte, hogy ezt a csatát elveszítette, de eltökéltséget mutatott a harc folytatására. (rfi.fr 2012.06.28.)

Ezután a tuaregek és az iszlamisták közötti konfliktus áterjedt mindhárom északi régióra. Július 17-re a tuaregek elveszítették az ellenőrzést a legfontosabb északi városok és agglomerációik felett. A mali ideiglenes kormány változatlanul tehetetlen volt ezzel a helyzettel szemben, s szóbeli támogatásánál többre nem futotta például Gao lakói tekintetében. S csupán csak morális felháborodásának adott hangot, amikor július elején a „333 szent városában”, Timbuktaban hét mauzóleumot romboltak le az Ansar Dine fegyveresei (májusban egyet már lerombolt az Aqmi). A válasznak szánt rombolás brutalitását csak fokozta az a tény, hogy 1988 óta az UNESCO világörökségi listáján szereplő mauzóleumok néhány nappal korábban – a mali kormány kezdeményezésére – felkerültek az UNESCO veszélyeztetett világörökségi listájára. („Mi muzulmánok vagyunk, az UNESCO meg micsoda?” – tette fel a kérdést az Ansar Dine egyik vezetője). (lemonde.fr 2012.06.30.)

„A mali ideiglenes kormány változatlanul tehetetlen volt ezzel a helyzettel szemben, s szóbeli támogatásánál többre nem futotta például Gao lakói tekintetében. S csupán csak morális felháborodásának adott hangot, amikor július elején a „333 szent városában”, Timbuktaban hét mauzóleumot romboltak le az Ansar Dine fegyveresei.”

Augusztusban a Mujao szóvivője bejelentette mindenfajta nyugati zene rádióbeli sugárzásának tilalmát egész Észak-Mali területén (jeuneafrique.com 2012.08.22.), miközben több kéz- és/vagy lábcsonkítást követtek el lopásért, fiatal párok megkövezését házasságon kívüli kapcsolatért, korbácsolást cigaretta- és alkoholfogyasztás miatt – mindezeket a sária nevében. Az iszlamista zsarnokság ideje alatt Észak-Mali lakosságának az a része, amely nem működött együtt – félelemből, vallási meggyőződésből vagy éppen benzínért, élelmiszerért – az iszlamistákkal, folyamatos terrornak volt kitéve. (lemonde.fr 2012.08.09.) Az MNLA állások ellen indított iszlamista támadások idején már több mint háromszáz ezer ember menekült el lakhelyéről, részben a szomszédos államokba, részben az ország déli részére. (msf.fr 2012.06.26.) A Mujao szeptember elején elfoglalta a még kormányellenőrzés alatt álló Mopti régióban található Douentza városát, s rövid idő alatt felszámolta az önvédelmi erőket. Ettől nem messze fekszik Sévaré, ahol egy fontos légi kikötő van, amelynek nagy szerepe lehet a nemzetközi erők telepítése során. Ezt követően az Egyesült Front a Demokrácia és a Köztársaság Megmentéséért³³ (FDR) azt követelte a köztársasági elnöktől, hogy haladéktalanul forduljon a CEDEAO-hoz, az AU-hoz és az ENSZ-hez, hogy a nyugat-afrikai katonákat minél előbb telepítsék az országba és segítsék a mali fegyveres erőket a nemzeti terület felszabadításában. (news.abamako.com 2012.09.04.)

Politikai megoldás és/vagy katonai beavatkozás?

A politikai megoldásban érdekelt nemzetközi közösség mindenekelőtt a tuaregekkel való tárgyalást preferálta, így akarta az iszlamistákról leválasztani őket, illetve azo-

kat elszigetelni. A CEDEAO Burkina Faso elnökét és külügyminiszterét bízta meg a közvetítő tárgyalások megszervezésével.

Egyúttal azonban – különféle ellenállások, s egymásnak ellentmondó megfontolások közepette – folytak a katonai beavatkozás előkészületei is. Mint fentebb kiderült, a CEDEAO már az államcsíny után közvetlenül kilátásba helyezte nyugat-afrikai katonák Maliba küldését, de akkor még nem volt egészen világos ki ellen vetné be fegyveres erőit: a lázadó tuaregek vagy a puccsisták ellen? Hat-hét hónap alatt azonban világossá vált, hogy az első számú ellenséget, a speciális sivatagi harcokra igen jól kiképzett, a legmodernebb fegyverekkel felszerelt és nagy tűzerővel rendelkező iszlamisták jelentik, miként az is, hogy a nyugat-afrikai államok által felajánlott kontingensek (Nigéria 1.200 fő, Niger 675 fő, Burkina Faso 500 fő, Szenegál 500 fő) pénz-, fegyver- és eszközhiányban szenvednek, valamint nélkülözik a speciális kiképzést.

A francia katonai beavatkozásokat idéző „Françafrique” hagyományával deklaráltan szakítani akaró francia köztársasági elnök, François Hollande többször is nyomatékosan kizárta a francia beavatkozást („Franciaország nem avatkozhat be az afrikaiak helyett”), de készen állt logisztikai, kiképzési és anyagi támogatást nyújtani. (lefigaro.fr 2012.10.12.)

Az ENSZ BT 2012. október 12-én hozott 2071. sz. határozata lehetővé tette az Afrikai Uniónak és a Nyugat-Afrikai Államok Gazdasági Közösségének, hogy negyven nap alatt kidolgozzanak egy tervet az iszlamista hatalom felszámolására Mali északi részén.

De folytak a kulisszák mögött is a fegyveres beavatkozás előkészületei. Az Afrikai Unió bizottsági elnökszonya, a dél-afrikai Nkosanza Dlamini Zuma november második hetében Párizsban tett látogatást, ahol a francia elnökkel folytatott megbeszéléseket. A sajtó képviselői előtt tett rövid nyilatkozatában kitért arra, hogy az afrikai kontinentális szervezetnek november 27. előtt kell az ENSZ számára kidolgoznia Észak-Mali visszafoglalásának műveleti tervét. De, amennyiben Maliban megteremthető a béke és helyreállítható az ország területi integritása háború nélkül, annál jobb – hangsúlyozta az afrikai politikusnő.

Néhány nappal korábban a CEDEAO abujai rendkívüli csúcsertekezletén a regionális szervezet vezetői jóváhagytak egy katonai tervet, amely 3.300 nyugat-afrikai katonát Maliba küldését irányozta elő a mali hadsereg ütőképességének megerősítése céljából, melynek az elnevezése „Malit támogató nemzetközi misszió”³⁴ lesz. Ettől kezdve a nyugat-afrikai vezetők az ENSZ BT határozatára vártak, másfelől egyre több nehézséggel szembesültek mind a haderő telepítésének előkészületei során, mind annak a telepíthetősége kapcsán.

Talán nem volt véletlen, hogy Dlamini Zumával azonos napon látogatott a francia fővárosba Carten Ham tábornok, az Africom főparancsnoka, aki újságírói kérdésre nem zárta ki a külföldi katonai beavatkozást, de hangsúlyozta, hogy az csak „hónapok múlva” következhet be, hiszen sok időre van szükség, hogy a mali hadsereg harcképes állapotba kerüljön. Talán az sem volt véletlen, hogy éppen akkor Párizsban tartózkodott az MNLA egyik vezetője, Hama Ag Mahmud, aki egy nem-

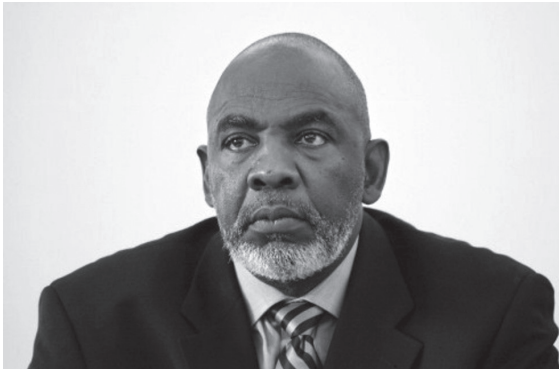
zetközi sajtó tájékoztatón kijelentette, hogy a tuaregek elleneznek mindenfajta külföldi beavatkozást, mert ők maguk képesek Azawad felszabadítására az iszlamista megszállók ellenében. (leparisien.fr 2012.11.14.)

Az USA és az ENSZ is hűteni látszott a gyors nyugat-afrikai katonai beavatkozással kapcsolatos várakozásokat. Az amerikai kormány nem tartotta hatékonynak az iszlamisták elleni harchoz a CEDEAO által összeállított nyugat-afrikai haderőt és ezért ellenezte is annak idő előtti telepítését. Romano Prodi az ENSZ főtitkár Száhel-térségbeli megbízottja pedig 2012. november 20-án Rabatban annak a véleményének adott hangot, hogy „katonai beavatkozásra legkorábban csak 2013 szeptemberében kerülhet sor”. (jeuneafrique.com 2012. 11.20.) Addig is a politikai megoldás keresését kell előnyben részesíteni: tárgyalni kell a tuaregekkel, beleértve az Ansar Dine iszlamistáit is, de nem lehet tárgyalni a terroristákkal (Aqmi, Mujao). Ez utóbbi kérdésben szinte mindenki egyet értett.

November végén Ban Ki Mun ENSZ-főtitkár elkészítette jelentését a BT számára, melyben bármiféle katonai beavatkozás előtt a tuaregekkel való politikai párbeszéd prioritását hangsúlyozta, de katonai erő alkalmazását a dzsihadistákkal szemben előbb-utóbb maga is szükségesnek tartotta. Ezt a foratókönyvet erősítette meg ugyanaznap a Párizsban tartózkodó Bilal Ag Achérif, az MNLA főtitkára, aki a külügyminisztérium Száhel-térségbeli képviselőjével, Jean-Félix Paganon-nal tárgyalva, kifejtette mozzalma álláspontját: „Politikai megoldást kell találni azokra a kérdésekre, melyek szembe állítanak bennünket Malival. Ezután lehet majd kidolgozni egy hatékony tervet az Azawadot megszállva tartó dzsihadisták végleges kiűzésére.”

A mali miniszterelnök, Cheick Modibo Diarra, a francia külügyminiszterrel, Laurent Fabius-szel tárgyalt ugyanaznap a francia fővárosban egyrészt a politikai folyamatok alakulásáról, másrészt az ENSZ BT nagyon várt határozatáról, ami felhatalmazást adna küldöndi katonai erő alkalmazására az iszlamisták ellen. A mali miniszterelnök és az MNLA vezetője egymással nem találkozott Párizsban, de nyilvánosságra került annak a háromoldalú találkozóinak a helyszíne (Ouagadougou) és időpontja (december 3.), melyen az MNLA, az Ansar Dine és a mali kormány képviselői vesznek részt. (jeuneafrique.com 2012.11. 29)

Nem meglepő, hogy Idriss Déby csádi elnök december 5-én a francia köztársasági elnökkel a mali katonai beavatkozásról Párizsban tárgyalva bírálta a « totális konfúziót », ami a nemzetközi erők Maliba történő telepítését övezi. François Hollande kifejtette, hogy minél szélesebb körű afrikai koalíciós erő létrejöttét tartaná kívánatosnak a mali hadsereg támogatására. Utalt arra is, hogy az AU nem zárta ki, hogy a 3.300 fős nyugat-afrikai kontingenshez csatlakozhatnak más régiókból is harcoló alakulatok. A csádi elnök viszont kitérő választ adott csádi csapatok Maliba küldését illetően, s úgy fogalmazott, hogy « ma nem az a kérdés, hogy Csád küld-e csapatokat vagy sem, hanem először arra volna szükség, hogy a maliak mondják meg nekünk, valójában mit akarnak és a CEDEAO közöljön velünk egy útitervet ». Azzal a francia megfigyelők tisztában voltak, hogy Csád értékes szövetségese lehetne a nyugat-afrikai és mali erőknek, hiszen a csádi hadsereg tagadhatatlan harci tapasztalatokkal rendelkezik sivatagi körülmények között. (lefigaro.fr 2012.12.05.)

▲ Cheick Modibo Diarra. Forrás: www.la-croix.com

Az ENSZ BT 2012. december 20-án végre meghozta a sokak által várt 2085. sz. határozatát, amely felhatalmazást adott a CEDEAO által létrehozott „Malit támogató nemzetközi misszió” (MISMA) egyéves időtartamú bevetésére, abból a célból, hogy a mali hadsereggel közösen felszabadítsák az iszlamisták megszállása alól Észak-Malit. A határozat szorgalmazza a politikai megbékélést, választások tartását (amint technikailag lehetséges lesz) és az alkotmányos rend helyreállítását, de nem határozta meg a telepítés időpontját. (wsws.org 2013.01.07) Megemlítendő, hogy a határozatot Algéria élesen bírálta, mert ellene van mindenféle idegen katona telepítésének a Száhel-övezetben.

Gyors döntés a nemzetközi beavatkozásról

2012. december 31-én Dioncounda Traoré, ideiglenes elnök a nemzethez intézett újrési jókívánásokor kijelentette, hogy a kormány nem vár « több hónapig » a felszabadító támadás megkezdésével és a mali hadsereg a harcok élvonalában lesz. A beszéd nyomán Iyad Ag Ghali 2013. január 3-án egy közleményt hozott nyilvánosságra, mely szerint az Ansar Dine felmondja az Ouagadougouban aláírt háromoldalú tűzszüneti megállapodást, azzal vádolva a kormányt, hogy « zsoldosokat toboroz » Azawad megtámadásához, és így elsőként ő maga szegte meg a tűzszünetet. Iyad Ag Ghali ugyanakkor azt is jelezte, hogy később hajlandó ismét tárgyalóasztalhoz ülni, és a nyomásgyakorlás érdekében számos szalafista harcosa gépfegyverrel felszerelt dzsipeken megindult az ország déli része felé. (france24.com 2013. 01.04.).

Néhány nappal később az Ansar Dine, az Aqmi és a Mujao fegyveres osztagai mellett az Al Kaida és a Boko Haram terroristái is, több száz platós dzsippel érkezve, demonstratív találkozót tartottak Timbuktu és Douentza között fekvő Bambara Maoudé településen, hogy – egyes iszlamista források szerint – nyomást gyakoroljanak a január 10-ére kitűzött újabb ouagadougoui háromoldalú tárgyalási forduló szereplőire. Más iszlamista források szerint azonban azért gyűltek össze, hogy koordinálják a következő támadást, melynek során ettől délre fekvő településeket (Konna, Diabaly, Sévaré) akarnak elfoglalni, hogy Sévaré várostól nyolcvanöt kilométerre délre (Sofaráig) kiterjesszék a sária uralmát. Ezzel valójában – egy

esetleges támadásra készülve — azt a védelmi övezetet akarták tovább erősíteni, amit már néhány hónapja elkezdtek kiépíteni a mali-mauritániai határnál található Lérétől Bambara Maoudén és Douentzán át a mali-burkinai határnál fekvő Boniig. (maliweb.net 2013.01.07.)

Január 10-én az iszlamista fegyveresek nagy erővel lerohanták a Mopti régióban található, a sivatagos Észak-Mali kapujának tekintett, a hatszáz kilométerre lévő főváros, Bamako védelme szempontjából stratégiai jelentőségű Konna városát, amely Azawad és Mali határán, a Bamako-Gao országos főútvonal mentén fekszik. A városban állomásozó megerősített, de a támadás erejétől meglepett mali biztonsági erők némi ellenállás után súlyos veszteségeket szenvedve, szinte mindent hátrahagyva elmenekültek Sévaré felé (hivatalosan taktikai visszavonulást hajtottak végre). A mali elnök még aznap az ENSZ-hez (Ban Ki Mun) és Franciaországhoz (François Hollande) fordult segítségért a fegyveres iszlamista csoportok offenzívájának visszaszorításához. Az ENSZ BT azonnal rendkívüli ülést tartott és « mély nyugtalanságát fejezte ki [...] a jelzett terrorista támadások miatt », valamint kérte a nemzetközi erők « gyors telepítését » Maliba. (france24.com 2013.01.11.)

Az ENSZ BT diplomatai még akkor este a sajtó képviselői számára közölték, hogy Mali Franciaországtól konkrétan « katonai segítséget » kért. Gérard Araud, Franciaország ENSZ nagykövete másnapra ígérte kormánya válaszát. (lefigaro.fr 2013. 01.11.) A francia nagykövet nyilatkozatában kiemelte: « Franciaország Mali barátja, népe és hatóságai oldalán áll, különösen a jelenlegi körülmények között ». Ezzel, mintha előre utalt volna kormánya másnapi döntésére. Susan Rice, az Egyesült Államok ENSZ nagykövete, aki nem sokkal korábban egyszerűen « egy nagy szarnak » minősítette a MISMA bevetettségét és harci képességét, azt emelte ki, hogy « Bamako külső segítséget kért, s különösen Franciaországtól ». Dioncounda Traoré François Hollande-nak írt levelét az amerikai nagykövet így foglalta össze: «Franciaországnak küldött SOS ». (liberation.fr 2013. 01.11.)

Francia és afrikai beavatkozás

Január 11-én a francia köztársasági elnök rövid nyilatkozatban jelentette be, hogy « Franciaország nevében válaszolt a nyugat-afrikai országok által támogatott Mali elnökének segítségkérésére. Következésképpen a francia fegyveres erők [aznap] délutántól támogatást nyújtanak a mali egységeknek, hogy harcoljanak a terrorista elemek ellen » és védelmet nyújtanak a Maliban élő hatezer francia állampolgárnak is. (voltairenet.com 2013. 01.11.)

Első lépésben a francia légierő helikopterei és repülőgépei az iszlamista konvojokat bombázták, melyek Konnától délre, Sévaré (55km) és Mopti (65km) felé tartottak. Franciaország a Serval (Sivatagi macska) hadművelet keretében hamarosan mintegy négyezer szárazföldi katonát és több katonai repülőgépet és helikoptert is telepített Maliba az afrikai (Szenegál, Csád, Elefántcsontpart, Burkina Faso) katonai bázisairól, de repülőgépek érkeztek Franciaországból is. A francia katonák a mali hadsereg katonáival együtt észak felé haladva fokozatosan – többször súlyos harcok árán – kiszorították az iszlamistákat. Megkezdődött a MISMA telepítése is,

ám a nyugat-afrikai katonák többsége Mali déli részén maradt, többnyire különféle objektumok őrzését látták el. A Serval és a MISMA műveletekhez Nagy-Britannia, Kanada, az Egyesült Államok, Németország, Belgium, Dánia nyújtott logisztikai támogatást, sőt Putyin orosz elnök is felajánlotta segítségét.

Öt nappal a Serval művelet megkezdése után a csádi elnök is bejelentette, hogy 2.400 csádi katonát küld Maliba, akik nem integrálódnak a MISMA-ba, csak koordinálnak vele (március elején azonban ők is integrálódtak a MISMA-ba). A csádi katonák január 26-án Niger felől érkeztek Észak-Kelet Maliba az addigra már 4.000 főre nőtt francia szárazföldi csapatok támogatására. (lemonde.fr 2013. 03.04)

François Hollande február 2-án Mali két városába – Bamako, Timbuktu – látogatott: a francia zászlókat lengető maliak felszabadítóként ünnepelték. A látogatással lezárult a francia beavatkozás első szakasza, ugyanis döntés született arról, hogy a francia katonák folytatják Észak-Mali felszabadításában való részvételüket, ami addig hozzávetőlegesen napi egymillió euróba került Franciaországnak.

Az MNLA is részt vett az iszlamisták üldözésében és már bevonultak Kidalba, amikor megérkeztek a francia és mali csapatok is a városhoz. A tuaregek kikötötték, hogy az ideiglenes fővárosuknak tekintett városba a mali katonák, akik addig sok helyen követtek el atrocitásokat, nem léphetnek be. Az MNLA mellett jelen voltak a városban az Azawadi Iszlám Mozgalom³⁵ (MIA) fegyveresei is (e tuareg mozgalom az Ansar Dinéből vált ki januárban, mert nem értett egyet Iyad Ag Ghali stratégiájával). A francia katonák a város repülőterét ellenőrzésük alá vonták, s a csádi katonákkal együtt beszállásolták magukat a város egyik laktanyájába, a másikban a tuaregek voltak.

Timbuktu, Gao, Kidal, tehát a nagy északi városok felszabadítása után a Serval hadműveleten belül megkezdődött a « Panthère IV » (Párduc IV) hadművelet, melyet francia és csádi katonák folytattak az algériai határhoz közel fekvő, két magyarországnyi területű, a menekülő iszlamistáknak menedéket nyújtó Ifogák hegységrendszerében. Ennek a február 18-án kezdődött hadműveletnek a célja az « iszlamisták felkutatása,

▲ Francia katonák Maliban. Forrás: rt.com

< Dioncounda Traoré

Forrás: commons.wikimedia.org

beazonosítása és semlegesítése », hogy ne tudjanak többé ártani sem Maliban, sem a Száhel térségben. A francia és csádi katonákhoz később csatlakoztak mali katonák is, akik előtte speciális kiképzésen vettek részt, illetve igen jól felszerelt és kiképzett nigeri katonák is. De segítik őket a nagy hegyi helyismerettel rendelkező tuaregek is, mind az MNLA, mind a MIA részéről. A terroristák viszont a « Kamikaze » művelettel válaszoltak, mely szerint visszatámadtak a már megtisztított településekre, például Gaoba vagy Kidalba, vagy előjöttek rejtekhelyeikről, hogy öngyilkos merényletekkel ártsanak ellenségeiknek. (maliweb.net 2013. 04.05.) Az öngyilkos merényletekre és a gerillaharcra koncentráló stratégiát a Mujao választotta, szemben az Aqmi-val, amely a frontális harcmodort követte. Március 25-én Gaoba már harmadszor szivárogtak be a Mujao fegyveresei, s csaknem ötórás tűzpárbaj után sikerült őket ártalmatlanná tenni. A nagyvárosban jó helyismerettel és kapcsolatokkal rendelkeztek, hiszen Gaot – a tuaregek kiűzése után – ők tartották megszállás alatt.

A Tigharghâr-i (az egyik hegy neve) vagy az Ametettaï-i (annak egyik völgye) csata néven vonul be az iszlamisták ellen folytatott nemzetközi harc történetébe a « Párduc IV » hadművelet. Itt volt az Aqmi egyik bázisa, melyet Abou Zeid, körzetparancsnok vezetésével négyszáz iszlamista fegyveres védett. Abdelmalek Droukdel, az Aqmi vezetője és főparancsnoka nem volt Észak-Maliban, Algériában maradt.

Az afgánisztáni hegyi sajátosságokat és nehézségeket idéző tisztogatási műveletben részt vevő mintegy négyezer francia és csádi katona sokszor igen kemény, sok áldozattal járó harci cselekménybe bonyolódott a fanatikus iszlamista fegyveresekkel, akik között már a szaharávi Polisario Front fegyveresei is harcoltak. (Szakértők szerint harmincezer katonára lett volna szükség a hegyrendszer hermetikus körülzárásához. Így összességében több száz dzsihadista fegyveres elmenekült, többsége Líbiába, de megjelentek Tunéziában is.)

Március végén az AFP közzétett egy halotti statisztikát, mely szerint a nemzetközi beavatkozás kezdetétől 63 mali, 26 csádi és 5 (azóta már 6) francia katona, valamint – becslések szerint – 600 iszlamista harcos veszítette az életét. (leftigaro.

fr 2013.03.28.) (Ehhez jön a sebesültek száma, ami csak a francia katonák esetében száznál több.) DNS-vizsgálatokkal bizonyított tény, hogy életét veszítette Abu Zeid, a kegyetlen terrorista vezér, s bár Idriss Déby, csádi elnök szerint, Mokhtar Belmokhtar, a másik hírhejt volt Aqmi-vezér is elhunyt a harcokban, ezt a bejelentést a francia illetékes hatóságok, DNS-vizsgálat híján, nem tartották hivatalosnak. Mindamelllett a koalíciós erők a sziklás-barlangos helyek átvizsgálása során több tonnányi lőszert, gránátot, rakétát, könnyű- és nehézfegyvereket, szállító- és harci járműveket találtak. (Úgy tűnik, Mokhtar Belmokhtar valóban nem halt meg: a nigeri Agadezben és Arlitban május 23-án elkövetett, 24 halálos áldozattal és sok tíz sebesülttel járó terrorista merényleteket Belmokhtar « Vérszerződők » nevű fegyveres csoportja és a Mujao együttesen hajtotta végre. Az « Abu Zeid » nevű műveletet – szóvivője szerint – Belmokhtar felügyelte.)

„Az ENSZ főtitkár-helyettese üzent a tuaregeknek is, amikor nyomatékostította: ez az ENSZ misszió nem békefenntartó céllal érkezik, tehát nem Észak-Mali és Dél-Mali határvonalára telepítik. Elsődleges feladata Mali területi integritásának maradéktalan helyreállítása lesz.”

Április 2-án megkezdte működését a francia François Lecointre tábornok vezetésével az EU kiképző missziója³⁶, melyben húsz EU tagállam, köztük 10 fővel Magyarország is képviselteti magát. Az 500 fős katonai kontingesből 200 fő a mali katonák – négy, 600-700 fős zászlóalj kiképzésével foglalkozik két-háromhónapos időtartam alatt. A misszió egyéb feladatai közé tartozik a mali hadsereg (a katonai puccs során szétesett) parancsnoki struktúrájának működőképessé tétele és hatékonyságának javítása, logisztikai támogatás nyújtása harci cselekményekhez, kiemelt személyek őrzése, a civilek és az emberi jogok védelme.

Edmond Mulet, az ENSZ békefenntartó műveletekért felelős főtitkár-helyettese március 16-án Bamakóban bejelentette, hogy júliustól az ENSZ stabilizációs missziója veszi át a francia hadsereg és a MISMA helyét, miközben a francia katonák április végén megkezdik a kivonulásukat Maliból (4.000 főből 2.000 fő marad az ENSZ stabilizációs missziójának telepítéséig, és további 1.000 fő az év végéig). A « kék sisakosok » létszáma 12.600 fő lesz, ami magában foglalja a jelenlegi 6.300 fős afrikai kontingens jelentős részét, de katonákat küld például Elefántcsontpart, Mauritánia, Burundi is. Az ENSZ főtitkár-helyettese üzent a tuaregeknek is, amikor nyomatékostította: ez az ENSZ misszió nem békefenntartó céllal érkezik, tehát nem Észak-Mali és Dél-Mali határvonalára telepítik. Elsődleges feladata Mali területi integritásának maradéktalan helyreállítása lesz. (jeuneafrique.com 2013. 03.17.)

Utószó

Az elnökválasztás első fordulóját július 27-ére tüzték ki az ország egész területére, beleértve a tuaregek által ellenőrzött és igazgatott Kidal régiót is, ahová a mali állam

képviselői (kormány megbízott, biztonsági erők stb.) még május végéig sem léphetek be. A CEDEAO megbízásából Blaise Compaoré Burkina Faso elnöke próbálja rávenni a tuaregeket elutasító – a mali kormányt, a nemzetközi közösséget, s így a francia államfőt is mind inkább irritáló – álláspontjuk feladására.

Vajon, ha a nemzetközi közösség képes lesz felszámolni a Száhel-térség egésze mellett Európa biztonságára is veszélyt jelentő iszlamista koncentráció utolsó veszélygócait is Észak-Maliban és helyreáll az ország területi integritása, valamint ismét választott elnöke lesz az országnak, kiálszik-e ettől a « kék emberek » évtizedes – csak a sivatag végtelenségéhez mérhető – szabadságvágya? Nem, de úgy tűnik, hogy ennek ismét súlyos ára lesz, ugyanis június elején Kidal városában az általuk rabszolgáknak tekintett „fekete bőrű” lakosok ellen „faji tisztogatásba” kezdtek. A mali kormány utasítására a hadsereg egységei megindultak Kidal felé, s június 5-én a tuaregekkel folytatott harcok után bevették Anefis települést, amely száz kilométerre délre található Kidaltól... ☀

Jegyzetek

- 1 Mali területe 1.240.198 km², valamivel nagyobb területtel rendelkezik (1.267.000 km²) a szomszédos Niger.
- 2 Az 1957-58-ban két rövid életű francia kormányban államtitkári funkciót betöltő pán-afrikánista és szocialista Modibo Keita 1960-1968 között volt a Mali Köztársaság elnöke. 1962-ben kilépette Malit a nyugat-afrikai valuta közösségből és bevezette a mali frankot. Államosította az ország gazdaságát, miközben olyan ellenzéki politikusokat börtönöztetett be, akik korábban a francia Nemzetgyűlés képviselői voltak. 1967-ben elindította az « aktív forradalom » időszakát, felfüggesztette az alkotmányt és megeremtette a Forradalomvédelmi Nemzeti Bizottságot (Comité national de défense de la révolution). A « forradalom » szellemétől áthatott „népi milíciák” erőszakosan léptek fel társadalmi csoportokkal ellen, s ez a tény, illetve a mali frank nagyarányú leértékelése széleskörű társadalmi elégedetlenséget váltott ki. Modibo Keita elnök hatalmát Moussa Traoré főhadnagy katonai puccsal döntötte meg. A katonai junta Keitát börtönbe vetette, ahol 1977-ben megmérgezték. Moussa Traoré 1991-ig volt Mali elnöke, diktatúráját Amadou Amani Touré szintén katonai puccsal számolta fel, aki később engedélyezte a többpárti rendszert és kiírta az első szabad választásokat.
- 3 Bambara (32%), fulbe (14%), szenufo (12%), szoninke (9%), tuareg (7%), szongáj (7%), malinke (7%), dogon (4%), diula (3%), bobo (2%), arab (1%), egyéb (2%) Forrás: A világ országai. Földrészenként, tájanként, Topográf Térképészeti Kft, 2008. 292. o.
- 4 Mali határkonfliktusba keveredett Mauritániával 2007-ben, Szenegállal 2008-ban, Burkina Fasoval 2006-ban illetve Mali és Burkina Faso között 1974-ben és 1985-ben rövid ideig tartó háború is kirobbant a határokon átnyúló, 160 km hosszú és 30 km széles Agacher-övezetben, ahol kutatók földgázmezőt találtak, amely kitermelésére mindkét kormány egymás ellenében igényt tartott.
- 5 Az évszázadok óta nomád életmódot folytató, állattenyésztéssel, sivatagi karavánvezetéssel foglalkozó, a berber népcsoporthoz tartozó tuaregek hierarchikus törzsi konföderációkban élnek, saját nyelvvel (tamaseqh), saját írással (tiffinagh) rendelkeznek. Népszámszámukat nehéz megbecsülni, de mintegy 1,5 millióra teszik, ebből 550.000-en élnek Maliban, 800.000-en Nigerben, 50.000-en Algériában és Marokkóban, a fennmaradók Burkina Fasóban és Líbiában.
- 6 A levél hivatkozási alapja volt, hogy Mali függetlenné válása előtt a IV. Köztársaság egyik utolsó francia kormánya a Francia Unió keretében megpróbálta leválasztani és területileg összekapcsolni az algériai, francia szudáni, nigéri és csádi szaharai – a feltételezések szerint fémekben gazdag – régiókat, és 1957-ben létrehozta a Szaharai Régiók Közös Szervezetét

(Organisation commune des régions sahariennes – OCRS), amely formálisan 1963-ig, mint a Francia Köztársaság területi közössége létezett. A Maliban élő tuaregek (és kisebb számban arabok, mók) támogatták az OCRS törekvéseit. Ld.: Au Mali, des siècles d'antagonismes. Le Monde. Geo et Politique. 2013.02.01.

- 7 Agadez
- 8 Mouvement populaire de libération de l'Azawad
- 9 1973 nyarán Kadhafí csapatai – köztük a tuaregeket is soraiban tudó Iszlám Légión – lerohanták a Csád északi részén húzódó 114.000 km² területű, a feltáró kutatások szerint urán – és mangánércben, illetve kőolajban gazdag Aozou-i övezetet. Csád elnöke, a diplomáciai kapcsolatokat Franciaországgal és Izraellel 1972-ben megszakító François Tombalbaye egy szerződésben elfogadta a líbiai megszállást, de cserébe azt kérte, hogy a líbiai vezető ne támogassa tovább a FROLINAT (Csádi Nemzeti Felszabadítási Front) fegyveres mozgalmát, amely az ország muzulmánjait állítólag diszkrimináló Tombalbaye kormány hatalma ellen lépett fel. Kadhafí ennek ellenére egy fél év múlva kiépített egy katonai bázist a megszállt övezetben. A csádi elnök hatalmát 1975-ben megdöntötték, s hatalomra Félix Malloum tábornok került, aki érvénytelenítette az elődje által Kadhafival kötött szerződést, s támogatta a líbiai rezsim ellen Csádból támadásokat indító líbiai ellenzékiet. Erre Kadhafí – történelmi jogokra hivatkozva – 1976-ban annektálta a megszállt Aozou-i övezetet. Malloum elnök hatalmát 1979-ben megdöntötték, s az új elnök a líbiaiak által támogatott Goukouni Oueddei lett, aki 1981. január elején bejelentette Csád és Líbia fúzióját. Ezt rossz szemmel nézték egyebek között a franciák és az amerikaiak, s az általuk támogatott Hissène Habré – akit Kadhafí egyszerűen arab-ellenesnek tekintett – 1982-ben megdöntötte Goukouni Oueddei hatalmát, s 1983-ban támadást indított az Aozou-i terület visszafoglalásáért. Francia katonai segítségnek köszönhetően az annektált terület 1987-ben visszakerült Csádhoz.
- 10 Accords de Tamanrasset
- 11 Pacte national
- 12 Alliance démocratique du 23 mai pour le changement
- 13 Accord d'Alger
- 14 A Prédikáció és Harc Szalafista Csoportja (Groupe salafiste pour la prédication et le combat-GSPC, amely 2007-ben az Iszlám Maghreb al-Kaidájává (Al Qaeda au Maghreb islamique – Aqmi) alakult át Oszama bin Laden egyetértésével és támogatásával.
- 15 Az Aqmi egyik vezetője, Mokhtar Belmokhtar emír, az illegális transzszaharai kereskedelem szimbolikus alakja („Mister Marlboro”) egy timbuktui nőt vett feleségül. De beházasodott az Aqmi, Száheli emírnének, a túszejtések miatt, de főleg a foglyok lefejezése miatt hírhedté vált Abou Zeid „katibájának” (fegyveres csoportjának) több tagja is.
- 16 Nagy visszhangot váltott ki az alábbi eset. 2009. november elején egy Venezuelából érkező, „kokaint és egyéb illegális árut” szállító Boeing 727-es repülőgép leszállt Gao városától kétszáz kilométerre, északra, a sivatagban. Miután a tíz tonnára becsült szállítmányt kipakolták, a drokkereskedők felgyújtották a repülőgépet. Kiderült, hogy több kábítószerkereskedő csoport is működik a Szaharában, s az is, hogy ebben az Aqmi is érdekelt. A lassan haladó – különféle gátló mechanizmusoknak kitett – vizsgálat során a mali hatóságok az első körben a tizenöt gyanúsított közül egy francia, egy spanyol és egy mali állampolgárt tartóztattak le, de az ügy kapcsán, voltak letartóztatások Marokkóban is. Ld.: «Boeing de la coke» au Mali: l'enquête progresse malgré les «pressions». 2011.07.07. http://www.lexpress.fr/actualites/1/monde/boeing-de-la-coke-au-mali-l-enquete-progresse-malgre-les-pressions_1000065.html Letöltve: 2011.07.10.
- 17 Az elmúlt években robbanásszerűen megnőtt a mecsetek száma például Bamakóban és Nouakchottban, de az iszlámnak ebben a térségben „újnak” és egyúttal „idegennek” tűnő értelmezései vagy áramlatai szemben állnak a helyi, évszázadok óta gyakorolt toleráns iszlámmal, amelynek képviselői különösebb nehézség nélkül együtt tudnak élni a száheli társadalmak animista vagy keresztény tagjaival, vagy éppen a laikus vagy a nyugati szokások,

- értékek, életformák hordozóival. Ez tapasztalható a muzulmán többségű, de laikus államokban, mint például Szenegál, Burkina Faso (ahol az államfő, Blaise Compaoré mellelleg római katolikus), vagy hosszú évtizedeken át tapasztalható volt Maliban is. Le Sahel de tous les dangers. 2012.03.21. www.slateafrique.com/36083/terrorisme-le-sahel-le-tous-les-dangers Letöltve: 2012.03.25.
- 18 Mouvement touareg du Nord-Mali
  - 19 2005-ben például Kadhafi és a tuaregek vezetői Timbuktaban aláírták a Nagy Szaharai Föderáció megvalósításának a tervét.
  - 20 Programme spécial pour la paix, la sécurité et le développement au Nord-Mali
  - 21 Mouvement national de l'Azawad
  - 22 Mouvement national pour la libération de l'Azawad
  - 23 A kormány által felállított vizsgálóbizottság megállapította, hogy a gyilkosságok elkövetési módja (torokmetszés késsel) arra utal, hogy a tuaregek mellett a mérszárlásban részt vettek az Aqmi terroristái is. De az is tény, hogy Ag Najimot személyes bosszú is vezérelte, amit megnyilatkozásaiban nem is leplezett: apját az első tuareg lázadás idején, 1963-ban szeme láttára lőtték agyon mali katonák.
  - 24 Mouvement arabe de l'Azawad – 2012. márciusban jött létre.
  - 25 Ansar Dine, pontos neve: Jum'a Ansar al-din al salafiya (A vallás szalafista védelmezőinek csoportja), 2012. márciusban alakult Iyad ag Ghali vezetésével, aki az 1990-95 között zajló tuareg lázadások egyik legfőbb vezetője volt. Elsődleges célja a sária bevezetése Mali egész területén, később megelégedett azzal, hogy az általa ellenőrzött Timbuktu városban és régióban vezette be.
  - 26 Mauritániai vezetési (Hamada Ould Mohamed Kheirou), de algériai és mali harcosokat is magában foglaló szalafista-dzsihadista Mujao (Mouvement pour l'unicité et le jihad en Afrique de l'Ouest – Az egyhitűség és a dzsihad mozgalma Nyugat-Afrikában) 2011-ben jött létre, célja a sária bevezetése egész Nyugat-Afrikában. Megalakulása után nem sokkal, három nyugat-európai (két spanyol és egy olasz) túszt ejtett a tindoufi (Algéria) szaharái menekülttáborból, s a túszoikat Maliba vitte. A laikus tuaregek kiszorítása után Gao városát és régióját ellenőrizte, ahol bevezette az iszlámtörvénykezés legdurvább formáit. A transzszaharai drogereskedelemnek is aktív tagja.
  - 27 Ansar al Charia (Az iszlámtörvénykezés védelmezői) csoport először 2011-ben Jordániában alakult meg, majd a rá következő évben többek között Tunéziában, Líbiában, Marokkóban, Egyiptomban létesített egységeket.
  - 28 A Boko Haram (A próféta tanításainak és a dzsihad terjesztésében elkötelezett nép) 2002-ben a Nigéria északi részén fekvő Borno Államban alakult. A Boko Haram jelentése hausza nyelven: „A nyugati nevelés bűn”. A kezdetben szalafista szekta, ma már dzsihadista terrorista szervezet alapvető célja volt a sária bevezetése az egész országban, később csak az ország északi részében. Folyamatosan támadja az államot, a keresztényeket. Mali jelenlétét „vallási okokkal” magyarázta. <http://maliactu.net/boko-haram-notre-presence-au-mali-se-justifie-par-des-raisons-religieuses> 2012.06.25. Letöltve: 2013.03.28.
  - 29 44 „pick up” kisteherautót, 18 csapatszállító teherautót, 6 mentőautót, 17 db, járművekre felszerelt adó-vevő rádiót, 24 mobil- és taktikai telefont, valamint adattovábbító szoftvereket, katonai távcsöveket, éjjellátó szemüvegeket és egyéb éjjellátó készülékeket. De egy évvel korábban is kapott már a mali hadsereg a Pentagontól 40 „pick up” kisteherautót, telefonkészülékeket, egészségügyi berendezéseket.
  - 30 Az Egyesült Államok kormánya számára kínos volt, hogy a puccsista Sanogo százados, az Egyesült Államokban légierő, gyalogos-és hírszerző tiszt képzéseken vett részt 2004-2010 között.
  - 31 Comité national pour le redressement et la restauration de l'Etat (A demokrácia helyreállításának és az állam felemelésének nemzeti bizottsága)

- 32 Communauté Économiques des États de l’Afrique de l’Ouest – Economic Community of West African States
- 33 Front uni pour la sauvegarde de la démocratie et la république
- 34 Mission internationale de soutien au Mali (MISMA, angol rövidíté: AFISMA – African-led International Support Mission)
- 35 Mouvement islamique de l’Azawad
- 36 European Training Mission in Mali-EUTM, vagy Mission d’entraînement de l’EU (MEEU). A kiképzés nyelve a francia, lévén mali katonákról van szó.

Felhasznált források

- Foccart parle. Entretiens avec Philippe Gaillard [1995]. Fayard-Jeune Afrique. Paris, 225.o.
- « Le Soudan s’est proclamé ‘libre de tous ses engagements avec la France’; il a pris le nom de République du Mali ».
- Discret retour au pays pour Bahanga. 2011. 01.12. <http://www.jeuneafrique.com/Article/ART-JAWEB/20110112225722/discret-retour-au-pays-pour-bahanga.html> letöltve: 2013. 02.09.
- Rebelles touaregs: orphelins de Kaddafi. 2011.10.05. <http://www.jeuneafrique.com/Article/ARTJAJA2646p040.xm10/algerie-tchad-niger-libye-rebelles-touaregs-orphelins-de-kaddafi.html> letöltve: 2013. 03. 05.
- Mali: pourquoi une nouvelle rébellion touarègue est sur le point d’éclater. 2011.10.28. <http://www.jeuneafrique.com/Article/ARTJAWB201110280811321/Lybie-mali-rebellion-mouamar-kaddafi-mali-pourquoi-une-rebellion-touaregue-est-sur-le-ponit-d-eclater.html> letöltve: 2013. 03.17.
- U.o.
- Enlevement deux géologues français à Hombori. 2011. 11.24. <http://www.jeuneafrique.com/Article/ARTJAWEB20111124/241/France-mali-enlevement-islamismemali-aqmi-deux-geologues-francais-kidnappes-a-hombori.html> letöltve: 2011. 11. 24.
- Modibo Kéita, Moussa Traoré, ATT: A chaque président a sa rébellion! 2012.03.26. www.maliweb.net/news/la-situation-politique-et-securitaire-au-mali/2012/03/26/article,56774.html letöltve : 2013.03. 14.
- Le Partenariat Transsaharien Contre le Terrorisme (Trans-Sahara Counter Terrorism Partnership – TSCTP 2009.10.11. <http://www.africom.mil/tsctpEnFrancais.asp> letöltve : 2013. 02.27.
- Aqmi: les États-Unis pressent le Mali d’agir 2011. 11.14. <http://www.jeuneafrique.com/Article/ARTJAWEB20110110171323/diplomatie-mali-cooperation-islamismeaqmi-les-etats-unis-pressent-le-mali-d-agir.html> letöltve: 2011. 11.17.
- Les pays du Sahel intensifient la lutte contre Aqmi. 2010. 09. 20. <http://plus.lefigaro.fr/article/les-pays-du-sahel-intensifient-la-lutte-contre-aqmi-20100929-295328/> letöltve: 2010.09.29.
- Mali-Algérie: ATT en visite à Alger, mais les tensions subsistent. 2011.11.27. <http://www.jeuneafrique.com/Article/ARTJAWEB20111127190603/diplomatie-mali-aqmi-armee-mali-algerie-att-en-visite-a-alger-mais-les-tensions-subsistent.html> letöltve: 2012.01.05.
- Le Mali en simple spectateur. 2011.07. 06. <http://www.jeuneafrique.com/Article/ARTJAJA2634p034-035.xm10/algerie-france-libye-malile-mali-en-simple-spectateur.html> letöltve: 2011.07.06.
- Mali :l’impossible contrôle des frontières 2013.02.01. <http://www.jeuneafrique.com/Article/ARTJAWEB20130201143412/algerie-senegal-niger-mauritanie-l-impossible-controle-des-frontieres.html> letöltve: 2013.02.02.
- La Cédéao lance un ultimatum aux putschistes maliens. 2012. 03.30. www.france24.com/fr/20120330-cedeao-afrique-mali-touareg-rebellion-ultimatum-putschistes-toumani-touareg-embargo-diplomatique-financier/ letöltve: 2012.03.30.

- Mali :l'appel à l'aide d'Amadou Sanogo. 2012.03.30. www.parismatch.com/Actu-Matsch-/Monde/Actu/Mali-L-appel-a-l-aide-d-Amadou-Sanogo-386407/ letöltve: 2012.04.06.
- La junte abandonne le pouvoir à Bamako. <http://afrique.blog.lemonde.fr/2012/04/06/la-junte-abandonne-le-pouvoir-a-bamako/> letöltve: 2012.04.06.
- Mali :le MNLA proclame l'indépendance de l'Azawad. 2012.04.06. www.rfi.fr/afrique/20120406-mali-le-mnla-proclame-independance-azawad letöltve : 2012.04.07.
- Tentative de contre-putsch à Bamako :des morts et des blessés à l'ORTM. 2012.04.30. www.journaldumali.com/article.php?aid=4578 letöltve : 2012.05.01.
- Le président Traoré a été agressé par des manifestants. 2012.05.21. www.france24.com/fr/20120521-president-dioncounda-traore-hospitalise-apres-avoir-ete-blesse-manifestants-bamako-coup-ataat-mali letöltve: 2012.05.21.
- Le président malien rentre à Bamako et « pardonne » à ses agresseurs. 2012.07.27. www.leparisien.fr/flash-actualite-monde/mali-retour-du-president-dioncounda-traore-dans-un-pays-en-pleine-tourmente-27-07-2012-2104342.p letöltve: 2012.08.01.
- A Bamako, au Mali, le pouvoir est toujours paralysé. 2012.08.10. <http://plus.lefigaro.fr/article/a-bamako-au-mali-le-pouvoir-est-toujours-paralyse-20120810-1110529/> letöltve : 2012.08.12.
- Mali. Cheick Modibo Diarra démissionne après son arrestation. 2012.12.11. www.nouvelobs.com/monde/20121211.OBS2091/mali-cheick-modibo-diarrademissionne-apres-son-arrestation-html letöltve: 2012.12.11.
- Mali :le MNLA et Ansar Dine signent un protocole d'accord aux contours encore flous. 2012.05.27. www.rfi.fr/20120527-mali-ansar-dine-mnla-protocole-accords-contours-flous letöltés : 2012.06.02.
- Nord du Mali :les islamistes du Mujao ont pris Gao, le MNLA déterminé à poursuivre le combat. 2012.06.28. www.rfi.fr/afrique/20120627-mali-islamistes-ont-pris-gao-mais-le-mnla-est-determine-combattre letöltve: 2013.03.25.
- A Tombouctou, les islamistes détruisent les mausolées musulmans. 2012.06.30. www.lemonde.fr/afrique/article/2012/06/30/ancar-eddine-annonce-la-destruction-des-tous-les-mausolees-de-tombouctou_1727451_3212.html letöltve : 2012.06.30.
- Nord-Mali :le Mujao interdit la musique occidentale au nom de la charia. 2012.08.22. www.jeuneafrique.com/Article/ARTJAWEB20120822173629/nord-mali-le-mujao-interdit-la-musique-occidentale-au-nom-de-la-charia.html letöltve: 2012.08.22.
- Dans le nord du Mali, le Mujao continue d'appliquer la charia. 2012.08.09. www.lemonde.fr/afrique/article/2012/08/09/dans-le-nord-du-mali-le-mujao-continue-d-appliquer-la-charia_1744273_3212.html letöltve: 2012.08.11.
- Les réfugiés maliens en situation vulnérable. 2012.06.26. www.msf.fr/actualite/articles/refugies-maliens-en-situation-vulnerable
- Après l'occupation de Douentza par le Mujao: le FDR demande au président de la République l'intervention des forces africaines. 2012.09.04. www.news.abamako.com/h/5103.html letöltve: 2013.02.17.
- François Hollande exclut une intervention au Mali. 2012.10.12. www.lefigaro.fr/international/20121011/01003-20121011ARTFIG00717-francois-hollande-exclut-une-intervention-au-mali.php?cmtpage=3 letöltve : 2012.10.13.
- Mali : à Paris, manoeuvres en coulisse sur une possible action armée. 2012.11.14. www.leparisien.fr/flash-actualite-politique/mali-a-paris-manoeuvres-en-coulisse-sur-une-possible-action-armee-14-11-2012-2320629.php letöltve: 2012.11.14.
- Nord-Mali :une intervention pas possible avant septembre 2013, selon Romano Prodi. 2012.11.20. <http://www.jeuneafrique.com/Article/ARTJAWEB20121120190350/onu-maroc-mali-romano-prodi-nord-mali-une-intervention-pas-possible-avant-septembre-2013-selon-romano-prodi.html> letöltve : 2012.11.22.

- Mali :Ban Ki-moon appelle au dialogue, une délégation du MNLA à Paris. 2012. 11.29. <http://www.jeuneafrique.com/Article/ARTJAWEB20121129125830/onu-france-mali-aqminimal-ban-ki-moon-appelle-au-dialogue-une-delegation-du-mnla-a-paris.html> letöltve : 2012.12.02.
- Le Tchad prudent sur la crise au Mali. 2012. 12.05. www.lefigaro.fr/international/2012/12/05/011003-20121205ARTFIG00723-le-tchad-prudent-sur-la-crise-au-mali.php
- Le Conseil de sécurité donne son accord pour une intervention militaire au Mali. 2013. 01.07. www.wsws.org/fr/articles/2013/jan2013/mali-jo7.shtml
- Le groupe armé Ansar Dine annonce la reprise des hostilités. 2013. 01.04. www.france24.com/fr/20130103-mali-groupe-arme-ansar-dine-annonce-reprise-hostilites-communiquenegotiations-algerie-ouagadougou letöltve: 2013. 01.05.
- Grand mouvement des Islamistes vers le sud: Sévaré, Koro, Konna, Diabaly et Nara menacés. 2013. 01.07. www.maliweb.net/news/la-situation-politique-et-securitaire-au-nord/2013/01/07/article,115650.html letöltve: 2013. 03. 29.
- Les islamistes progressent vers le Sud, Bamako demande l'aide de Paris. 2013. 01.11. www.france24.com/fr/20130111-reprises-affrontements-mali-armee-rebelles-islamistes-ansar-dine letöltve: 2013. 04.05.
- Le Mali demande l'aide de la France. 2013.01.11. www.lefigaro.fr/flash-actu/2013/01/11/97001-20130111FILWWW00307-le-mali-l-aide-de-la-france.php letöltve: 2013. 04.05.
- Mali:Traoré demande une aide militaire de la France. 2013.01.11. www.liberation.fr/monde/2013/01/11/mali-traore-demande-une-aide-militaire-de-la-france_873238
- Annonce par François Hollande de l'intervention française au Mali. 2013. 01. 11. www.voltairenet.org/article177141.html
- L'armée tchadienne aux avant-portes de la guerre au Mali. 2013. 03.04. www.lemonde.fr/afrique/article/2013/03/04/l-armee-tchadienne-aux-avant-portes-de-la-guerre-au-mali_1842230_3212.html letöltve: 2013. 03.04.
- La coalition militaire lance l'opération „Panthère IV”: Les terroristes lancent aussi l'opération „Kamikaze”. 2013. 03. 05. www.maliweb.net/news/non-classe/2013/03/05/articles,131081.html letöltve: 2013. 04. 05.
- Mali:le récit d'une bataille entre Français et djihadistes. 2013. 03.28. www.lefigaro.fr/international/2013/03/27/01003-20130327ARTFI00642-mali-le-récit-d-une-bataille-entre-francais-et-djihadistes.php
- Intervention au Mali: l'Onu devrait prendre le relais de l'armée française et de la MISMA. 2013.03.17. www.jeuneafrique.com/Article/DEPAFR20130317104257/

Az iszlám, illetve arab társadalmak hősiességét nem lehet részvét nélkül szemlélni, de részrehajlás nélkül kell vizsgálni. A kötet első tanulmányában az iszlám társadalmakban megjelenő politikai radikalizmus nemzetközi politikai valamint belső társadalmi okoknak felvázolására tettem kísérletet, miközben felmutattam a nagyhatalmi politikák felelősségét, illetve felelőtlenségét, valamint a globalizáció folyamatainak nem-szándékolt következményeit, beleértve a migrációs és interkulturális feszültségek pszichológiai hatásait is.

A második tanulmányban a mai radikális politikai iszlám eszméletörténelvét foglalkoztatja logikai rendbe gyűjtem szerzve annak előzményeit és mai tendenciáit.

A kötetben szereplő harmadik dolgozat az iszlám radikalizmus két kortársi gondolkodójával és első jelentős társadalmi szervezetének kibontakozásával foglalkozik, a negyedik munka pedig arra vállalkozik, hogy a terrorizmus fázisát maguk mögött hagyó és az aszimmetrikus háború stádiumába átépíteni képes érett fegyveres harci szervezetek tevékenységének hátterre előtt ezek eszmei alapozását valamint fejlődési trend-jét mutassa be.

publikon
szépirodalom

„Isten a célunk, a Korán az alkotmányunk, a Proféta a vezérünk, a harc az utunk, és Istenért meghalni a mi leghőbb vágyunk”

A Hamasz Kartája

A szerzőről

Ny. egyetemi tanár
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

About the Author

University professor, emeritus
Corvinus University of Budapest
Faculty of Social Sciences

sandor.csizmadia@gmail.com

English Abstract

The “blue people’s” lust for freedom, the tyranny of the jihadists and the international intervention in Mali

The tuaregs (the “blue people”) who live in Mali’s northern region, have been fighting for freedom for decades. In 2012 they launched the fifth violent conflict since 1962 and declared their secular and democratic free state, Azawad in North Mali. Later the islamist tuareg group (Ansar Dine) and the armed groups of foreign radical islamists (Aqmi, MUJAO) who started to infiltrate to the country around 2005, defeated the secular tuaregs and introduced the radical form of sharia in Azawad. The Malian army suffered a humiliating defeat from the tuaregs and from the islamists in the North, but a part of them was strong enough to conduct a coup d’état against the symbol of Malian democracy, Amadou Toumani Touré. The islamists exploited the paralyzed state of the government, the collapse of the army and the hesitation of the international community and attacked the southern part of the country. The attack triggered an immediate action from the international community, the intervention of French and West African troops to support the Malian army. The defeated armed islamist groups withdrew to Mali’s north-eastern mountain area, where the hunt for them continues. The UN is planning the setup of a 10,000-people strong stabilization mission in the West African state.